

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1023/2023. számú ügyben
a Heves Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet
látogatásával összefüggésben

Előadók:

Dr. Izsó Krisztina

Dr. Mézes Norbert

Érintett szerv:

Heves Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

2023.

Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus jelentése

az AJB-1023/2023. számú ügyben

Előadó: Dr. Mézes Norbert

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetbe (a továbbiakban: Intézet) látogatott¹. A látogatócsoport tagjai az előírásoknak megfelelő védőfelszerelésben megtekintették meg az Intézet zárkarészlegét és egyéb helyiségeit, majd interjúkat készítettek a vezetőséggel, a személyi állomány tagjaival, valamint a fogvatartott személyekkel.

A látogatás célja a járvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett intézkedések ellenőrzése, valamint annak vizsgálata volt, hogy a fogvatartottak mindennapi életét a bevezetett korlátozások hogyan érintették.

Az Intézet parancsnoka intézkedéseket tett a megfelelő védőfelszerelések és fertőtlenítőszerbiztosítás, valamint a fertőzés Intézetbe való bekerülésének megelőzése érdekében.

Az NMM megítélése szerint jó gyakorlat volt, hogy a speciális csoporthoz tartozó és a fokozottan veszélyeztetett fogvatartottaktól a befogadást követően mintát vettek, így negatív eredmény esetén nem volt szükség 14 napig tartó megfigyelési célú elkülönítésükre.

Az Intézetben – a járványhelyzetre tekintettel hozott speciális jogszabályokkal összhangban – korlátozták a fogvatartottak kapcsolattartási lehetőségeit, valamint a szabadidős tevékenységekben való részvételt, az oktatást és a szakmaképzést átmenetileg megszüntették. A látogatófogadási tilalom kompenzálására az Intézetben növelték a fogvatartottak számára biztosított telefonbeszélgetés időtartamát, valamint lehetővé tették az elektronikus kapcsolattartást.

Az NMM alapvető jogokat érintő visszasságot állapított meg a fogvatartottak elhelyezési körülményeinek vonatkozásában, és nem találta megfelelőnek a munkavégzési helyszínek kapcsán a kötelező védőtávolságra vonatkozó rendelkezés betartását.

A látogatás napjáig az Intézetben a fogvatartottak körében nem volt koronavírus-fertőzött. A személyi állomány két tagja esetében mintavétel alapján igazolódott be a koronavírus-fertőzés.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyve (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke szerint a „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól.*”

A Jegyzőkönyv 3. cikke értelmében minden részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (nemzeti megelőző mechanizmus, a

¹ Az Alaptörvény tizenegyedik módosítása értelmében a „megyék” elnevezés helyébe a „vármegye” elnevezés lép, így a vizsgált intézmény neve 2023. január 1-től Heves Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet. A vizsgálat idejében a vizsgált intézmény neve Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet.

továbbiakban: NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (6) bekezdése értelmében Magyarországon 2015. január 1-től az NMM feladatait az alapvető jogok biztosja látja el. E tevékenysége keretében az Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése alapján beadvány és felmerült visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot.

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesítésétől a nemzet létét fenyegető különleges körülmények vagy szükségállapot/veszélyhelyzet esetén sem lehet eltérni.²

Erre a Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (a továbbiakban: SPT) is rámutatott 2020. április 7-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanácsában³ (a továbbiakban: SPT Tanács). Az SPT Tanács értelmében az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről, és a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.⁴

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

A Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmus feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja.

A Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet (a továbbiakban: Intézet) megyei jellegű végrehajtó intézet. Az Intézet biztosítja a bíróságok rendelkezése alapján elrendelt letartóztatással, a felnőtt korú női és férfi elítéltek börtön fokozatú szabadságvesztéssel, továbbá az elzárással összefüggő büntetés-végrehajtási feladatok ellátását.

Az említett jogkör alapján, az alapvető jogok biztosja a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva látogatást tett az Intézetben.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus Magyarország joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely olyan helyen látogatásokat folytathat, „*ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják személyes szabadságuktól*”. A 4. cikk 2. bekezdése szerint a Jegyzőkönyv alkalmazásában a szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1. § (1) bekezdése értelmében „*a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) a külön törvényben meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárési kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását,*

² Ld. a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény (kihirdette: az 1988. évi 3. tvr.) 2. cikk 2. pontját és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (kihirdette: az 1976. évi 8. tvr.) 4. és 7. cikkét.

³ Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) [CAT/OP/10] 5. pont.

⁴ SPT Tanács 6. és 11. pont.

valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv.” A törvény 6. § (1) bekezdése szerint a büntetés-végrehajtási intézetek látják el a szabadságelvonással járó büntetések és intézkedések végrehajtásával járó feladatokat. Mindezek alapján az Intézet fogvatartási helynek minősül, vagyis a nemzeti megelőző mechanizmus Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése szerinti hatásköre fennáll.

1.3. A látogatás célja

A Kormány a koronavírus (COVID-19) világjárványra tekintettel az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében a 40/2020. (III. 11.) Kormányrendelettel „az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében” veszélyhelyzetet hirdetett ki.

2020. június 18-i hatállyal, a veszélyhelyzet megszüntetését⁵ követően egészségügyi válsághelyzet elrendelésével járványügyi készültséget vezetett be.⁶

A koronavírus-járvány okozta megváltozott helyzetben az NMM a fogvatartási helyek eddigi szempontok szerinti vizsgálatán túl feladatának tekintette annak ellenőrzését, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések mennyiben érintették a fogvatartottak alapvető jogait. Az NMM vizsgálatának további szempontja volt, hogy a fogvatartási helyek hogyan biztosítják a vírusfertőzés megelőzésének, illetve az esetleges fertőzés terjedése megakadályozásának feltételeit. Az Egészségügyi Világszervezet 2020. március 15-én kiadott, a COVID-19 börtönökben és más fogvatartási helyeken történő megelőzésére és kezelésére vonatkozó időközi ajánlása szerint a fogvatartási helyek a fogvatartottak szoros közelsége miatt a fertőzés kiindulópontjai lehetnek, és emiatt az itt élő személyek egészségének fenntartása a közegészségügy szempontjából is kiemelt érdek.⁷

A Kormány 2020. március 28-i hatállyal kijárási korlátozást vezetett be. A vonatkozó kormányrendelet⁸ 1. § (1) bekezdése értelmében mindenki köteles volt más emberekkel a szociális érintkezést – a közös háztartásban élők kivételével – a lehető legkisebb mértékűre korlátozni. A kormányrendelet 3. §-a szerint a lakóhely, a tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására csak a rendeletben meghatározott alapos indokkal kerülhetett sor, melyek körében nem szerepelt a szabadságvesztését töltő hozzátartozó látogatása.

Ezt követően, a veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben az egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Kormányrendelet [a továbbiakban: 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet], 2020. április 6-i hatállyal a Bvtv.⁹ rendelkezéseire képest speciális szabályokat határozott meg a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozóan,¹⁰ melyek érintették a fogvatartottak befogadására, kapcsolattartására, elhelyezésére, munkáltatására, oktatására és szabadidejének eltöltésére vonatkozó rendelkezéseket. E szabályokat a jogalkotó 2020. június 1-jei hatállyal módosította, majd a veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény hatályba

⁵ 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről.

⁶ 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendeletet a járványügyi készültség bevezetéséről.

⁷ Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention, Interim Guidance of the World Health Organization, 15 March 2020 (Introduction)

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/336525/WHO-EURO-2020-1405-41155-55954-eng.pdf>

⁸ 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet a kijárási korlátozásról.

⁹ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

¹⁰ Az 5. § értelmében „Az elzárás, a közérdekű munka és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása során e rendelet szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó különös szabályait értelemszerűen alkalmazni kell.”

léptetésével¹¹ alkalmazhatóságukat lényegében fenntartotta. A speciális rendelkezések a világjárványra tekintettel elrendelt veszélyhelyzet megszűnéséig, 2022. június 1-ig voltak hatályban. Az NMM látogatásának célja az volt, hogy megvizsgálja, milyen hatást gyakorolt a járványügyi helyzetben elrendelt korlátozások alkalmazása és a speciális szabályok végrehajtása az Intézetben tartózkodó fogvatartottak elhelyezési körülményeire, illetve a velük való bánásmódra.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- A testi és lelki egészséghez való jog: „*Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.*” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés]

1.5. Az alkalmazott nemzeti és nemzetközi jogforrások, iránymutatások

- Magyarország Alaptörvénye
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről
- 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.)
- 2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (a továbbiakban: Bvtv.)
- 2020. évi LVII. törvény a veszélyhelyzet megszüntetéséről
- 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről
- 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről (a továbbiakban: veszélyhelyzet elrendelése);
- 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet a kijárási korlátozásról
- 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról (a továbbiakban: 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet)
- 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól
- 37/2020. (VII. 24.) BVOP utasítás a videóhívással megvalósuló elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről
- az ENSZ fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó standard minimumszabályai (a továbbiakban: Mandela Szabályok) [*United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules) General Assembly resolution 70/175, annex, adopted on 17 December 2015*]
- Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) [CAT/OP/10] (a továbbiakban: SPT Tanács)

¹¹ 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről, hatályba lépett: 2020. június 18-án.

- az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Európai Börtönszabályokról szóló Rec(2006)2-rev számú ajánlása (a továbbiakban: Európai Börtönszabályok)
- CPT: Nyilatkozat a szabadságuktól megfosztott személyek koronavírus (COVID-19) világjárvánnyal kapcsolatos kezelési alapelveiről [CPT/Inf(2020)13] (a továbbiakban: CPT: COVID-19 Nyilatkozat)
- a CPT-nek a büntetés-végrehajtási intézetekben az egy fogvatartottra jutó élettérre vonatkozó előírásai [CPT/Inf (2015) 44]
- A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által 30500/10139-2/2020. ált számon 2020. szeptember 16-án a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására kiadott Intézkedési Terv IV. (a továbbiakban: BVOP Intézkedési Terv IV.)
- Az Intézet parancsnoka által jóváhagyott, 2020. szeptember 18-ától hatályos Intézkedési Terv IV. a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására (a továbbiakban: Intézeti Intézkedési Terv)

1.6. A látogatás módszere, a vizsgálat szempontjai

Az NMM alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot vizsgálja.

Az SPT Tanácsban is rögzített 'do no harm' („ne árts”) elvnek¹² megfelelően a látogatócsoport tagjai védőfelszerelésben – gumikesztyű, maszk, teljes testet fedő, kapucnis védőruha és lábszák – léptek be az Intézetbe.

A látogatócsoport tagjai a következő módszereket alkalmazták:

- a) dokumentumok bekérése, helyszíni iratbetekintés, fényképfelvételek készítése;
- b) az elhelyezés fizikai körülményeinek vizsgálata;
- c) a fogvatartottak, az Intézet személyi állományának tagjai és vezetői személyes meghallgatása, előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssorok alapján.

A járványhelyzetre tekintettel a látogatás a fogvatartás körülményeit a következő szempontok szerint vizsgálta:

- a járványhelyzet által előidézett változások a bánásmód tekintetében;
- tájékoztatás a járványügyi intézkedésekről;
- eljárás a fertőzésveszély megelőzése érdekében, különösen a befogadás során;
- munkáltatás, oktatás és a szabadidő eltöltése, a szabad levegőn való tartózkodás;
- az egészségügyi ellátás biztosítása a járványhelyzetben, az egészségügyi elkülönítés lehetősége;
- kapcsolattartás módosulása a járványhelyzettel összefüggésben:
 - hozzátartozókkal és egyéb regisztrált kapcsolattartókkal,
 - a jogi képviselővel.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

¹² SPT Tanács 4. pont.

1.8. A látogatás időpontja

2020. szeptember 30.

1.9. A látogatás résztvevői

- Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa
- Dr. Izsó Krisztina jogász
- Dr. Mézes Norbert jogász

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Általános információk és létszámadatok

Az Intézetben a jogszabályok és belső rendelkezések alapján a letartóztatással, a felnőtt korú női elítéltek börtön fokozatú szabadságvesztésével, biztonsági és egyéb fontos okból elhelyezett elítéltek szabadságvesztésével, továbbá az elzárással összefüggő büntetés-végrehajtási feladatok végrehajtása történik.

Az Intézetben 2020. szeptember 30-án 134 fogvatartott tartózkodott, a létesítmény befogadó kapacitása a látogatás idején 143 fő volt, ami 94 %-os telítettséget jelentett. A nyilvántartott létszám kapcsán ideiglenesen távollévőként 4 férfi más büntetés-végrehajtási intézetben volt megőrzésen, 4 férfi és 3 nő pedig reintegrációs őrizetben volt.

A látogatás idején az Intézetben jelen lévő fogvatartottak létszáma

	férfi	nő	összesen
fegyház	1	0	1
börtön	10	3	13
fogház	0	0	0
letartóztatott	89	15	104
nem jogerős elítélt	6	0	6
szab. vesztésre átváltoztatott pénzbüntetés	2	0	2
szab. vesztésre átváltoztatott közérdekű munka büntetés	2	0	2
elzárás	4	2	6
összesen	114	20	134

A látogatás napján a fogvatartottak között 3 külföldi állampolgár volt, 2 férfi és 1 nő. Az Intézetben a látogatás időszakában 2 személy állt enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alatt.¹³

2.2. Elhelyezési körülmények

A helyszíni tájékoztatás szerint az objektumban a konyha felújítása, a nyílászárók cseréje, 4 zárka teljes felújítása és a sétaudvar részleges fedése történt meg az elmúlt időszakban. Az Intézet zárkaiban a látogatást megelőző egy hónappal tudtak zsúfoltságmentes elhelyezést biztosítani. A jellemzően 12 fő elhelyezésére alkalmas zárcák létszámát 7 főben maximálták, illetve az egy főre jutó élettér nagyságát minimum 4 m²-ben határozták meg. A

¹³ Az Intézet által szolgáltatott adatok szerint azonban lehetőség volt átmeneti részleg, gyógyító-nevelő részleg, drogrevenációs részleg, első büntényes részleg, hosszúidős speciális részleg és alacsony biztonsági kockázatú részleg működtetésére is.

zárkák többségének 29-30 m² az alapterülete, és 6 vagy 7 ágyat helyeztek el bennük, illetve ugyanolyan zárkaszekrényt és ülőkéket.

A veszélyhelyzet elrendelése óta a 65 év feletti és az egészségügyi vagy mentális állapotuk veszélyeztetettek együttes elhelyezése, illetve mozgásuk vagy napirendi pontjaik végrehajtása kapcsán a megkülönböztetett figyelem, elvárás volt az Intézetben.¹⁴ A zárkák melegvíz-ellátása a járványhelyzet miatt, illetve a fertőtlenítési feladatok hatékony végrehajtása érdekében folyamatos volt.

Az Intézet I. emeletén elhelyezett letartóztatásban lévő férfi fogvatartottak 6 fős zárkáiban az élettér legkevesebb 26,32 m², a 7 fő elhelyezésére alkalmas zárkáiban 28,48 m² volt. Az NMM rendelkezésére bocsátott dokumentáció szerint a szabadságvesztést fogház fokozatban töltő férfiak 7 fős zárkájának bruttó alapterülete 29,7 m², az illemhely és a szaniter méretének levonásával számított élettér nagysága 28,48 m², az elzárás büntetést töltő férfiak 7 fős zárkájának bruttó alapterülete 29,73 m², illetve a számított élettér nagysága, 28,54 m² volt. Az I. emeleten elhelyezett többi férfi elítélt 6 és 7 fős zárkáiban, az egy fogvatartottra jutó élettér nagysága legkevesebb 4,20 m², utóbbi esetben 4,08 m² volt.

Az II. emeleten lévő 2 fős férfi „előzetes zárkák” élettére 8,52 m² és 9,19 m², a 7 fős letartóztatott nők elhelyezésre szolgáló zárka élettére 31 m² volt.

A II. emeleten elhelyezett többi női elítélt 7 fős zárkáiban, az egy fogvatartottra jutó élettér nagysága legkevesebb 4,18 m² volt.

A fogvatartottak mindennapi életét szolgáló vizesblokkok mellett a könyvtár funkciót is biztosító és a Skype kapcsolattartás lebonyolítására is használt kultúrtermet, és a hitéleti alkalmak megtartására szolgáló kápolnát is kialakítottak az Intézetben, illetve egy sétaudvar is tartozott az épülethez.

A látogatás idején az egy fogvatartottra jutó élettér megfelelt mind a hazai jogszabályok,¹⁵ mind a nemzetközi standardok¹⁶ minimális élettérre vonatkozó előírásainak.

A helyszíni tájékoztatás szerinti felújítási munkálatokhoz képest, melyek nyílászárók cseréjéről és zárkák teljes felújításáról is szóltak, a látogatócsoport az Intézet bejárásakor egy nem felújított nyílászárójú zárkában azt észlelte, hogy az ablakai sűrű szövésű rácsozattal voltak felszerelve.¹⁷ A sűrűbb rácsozat miatt a zárkába kevés fény és levegő jutott.

A CPT kiemelte, hogy a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló valamennyi helyiségnek természetes megvilágítást kell kapnia, és megfelelő szellőzésűnek kell lennie ahhoz, hogy a zárkán belül a levegő folyamatosan cserélődjön.¹⁸

A fogvatartottak testi és lelki egészséghez való jogát veszélyeztette, hogy a sűrű rács miatt a zárkába nem jutott elég természetes fény és levegő.

¹⁴ Intézeti Intézkedési Terv 51. pont.

¹⁵ A 16/2014. (XII.19.) IM. rendelet 121. § (1) bekezdése szerint „a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.”, a (2) bekezdés alapján „az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet (...) figyelmen kívül kell hagyni.”

¹⁶ A CPT-nek a büntetés-végrehajtási intézetekben az egy fogvatartottra jutó élettérre vonatkozó előírásai [CPT/Inf (2015) 44] 9-10. pontja értelmében az egyszemélyes zárkáiban 6m², a több személy által lakott zárka esetében személyenként minimum 4 m² élettér kell, hogy rendelkezésre álljon, nem beleszámítva a vizesblokk által elfoglalt területet.

¹⁷ Ld. Melléklet, (1) kép.

¹⁸ Ld. a CPT-nek a büntetés-végrehajtási intézetekben az egy fogvatartottra jutó élettérre vonatkozó előírásai [CPT/Inf (2015) 44] mellékletét.

2.3. Személyi állomány létszáma és munkavégzési körülményei

Az állomány létszáma az Intézet területén dolgozó és az Ipoly Cipőgyár Termelő és Szolgáltató Kft. egri fióktelepén vezénylés alapján szolgálati feladatokat ellátó állománytagokból tevődött össze.

Az Intézet vonatkozásában az állománytábla szerinti létszám 106 státuszt jelentett: 6 vezető, 16 tisztt, 73 tiszthelyettes, 10 rendvédelmi igazgatási alkalmazott és 1 részmunkaidős munkaviszonyban álló személy szerepelt benne.

A vezetői tájékoztatás szerint a látogatás idején az Intézet személyzetét ténylegesen 95 hivatásos állományú, 11 rendvédelmi igazgatási alkalmazott és 4 fegyveres biztonsági őr alkotta.

A személyi állomány létszáma 106 fő volt, a feltöltöttség – az állománytábla szerinti létszámhoz képest – 100 %-os volt.

A személyi állomány létszáma szervezeti egységenként

	Összesen
Vezetői törzs	2
Vezetői közvetlen	4
Személyügyi és Szociális Osztály	3
Biztonsági Osztály	52
Büntetés-végrehajtási Osztály	12
Informatikai Osztály	3
Gazdasági Osztály	18
Egészségügyi Osztály	4
Részmunkaidős álláshely	1
Összesen	99
Ipoly Cipőgyár Kft. Egri Fióktelep	7
Mindösszesen	106

A személyi állomány munkakörülményeinek javítására 23 M Ft-ot fordított az Intézet. A látogatócsoport által megtekintett kultúrterem és étkező, a mellékhelyiségek, a különböző szolgálati helyek és irodák szép állapotban voltak.

A személyi állomány létszáma és munkavégzési körülményei kapcsán a látogatócsoport alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt.

2.3. A fertőzés megelőzése érdekében hozott intézkedések és az ezzel kapcsolatos tájékoztatás

Az Intézetben a látogatás idején a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatokat a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának a bv. szervezet egészére irányadó intézkedési tervével¹⁹ összhangban álló, az Intézet parancsnoka által kiadott, helyi sajátosságokat is figyelembe vevő Intézeti Intézkedési Terv határozta meg.

A fogvatartottaknak fejenként 3 mosható maszkot biztosítottak. A maszk szabályos viselése a zárkán kívül végzett valamennyi tevékenység esetében kötelező volt, ettől csak kivételesen lehetett eltérni (pl. a Skype állomásokon történő beszélő és a kijelölt dohányzóhelyeken történő dohányzás során), amennyiben a 1,5 méteres védőtávolság általánosságban tartható volt.²⁰

¹⁹ BVOP Intézkedési Terv IV.

²⁰ Intézeti Intézkedési Terv 6. pont.

A fertőtlenítés folyamatosan történt és a járvány kezdete óta a látogatás időpontjáig három alkalommal volt az Intézetben teljes, minden helyiségre és minden négyzetméterre kiterjedő fertőtlenítés.

A járvány miatti korlátozások tekintetében a veszélyhelyzet elrendelése óta fenntartották a készség szintjét. A személyi állománynak a szájmaszkot mindenhol viselni kellett az étkező- és dohányzóhelyen kívül, illetve az Intézet udvari területén, amennyiben ott fogvatartott nem tartózkodott, és az állomány tagjai között a 1,5 méter távolság tartható volt. Ez a védőtávolság volt előírva az Intézeti Intézkedési Tervben²¹ az egy szobában ülő legfeljebb 3 fő esetén is; ekkor az állomány tagjainak a helyiségben nem kellett maszkot viselnie. A személyes kontaktusok gyakoriságának csökkentésére az egy időben az Intézetben tartózkodó állomány létszámát csökkentették, átalakították a munkaidőt, váltott műszakokat alakítottak ki.

A hatékony fertőtlenítéshez az őrszemélyzet speciális fertőtlenítőszerrel biztosított a zárka takarításához a fogvatartottaknak, illetve a zárkákban a melegvíz-ellátás is folyamatos volt. Heti 5 napon meleg vízzel történő fürdést biztosítottak minden fogvatartottnak, a nők és fiatalok pedig – a jogszabályi előírásokkal²² összhangban – minden nap fürödhettek.

Az Intézeti Intézkedési Terv 15. pontja szerint a meleg vizes szappanos kézmosás lehetőségét a reggeli nyitástól az esti zárásig folyamatosan biztosítani kellett, módosítva a házirendben szereplő időintervallumokat, illetve az Intézet parancsnoka a heti 5 alkalmat jelentő meleg vizes zuhanyos lehetősége mellett arról is rendelkezett, hogy a fertőzésveszély miatt a zárkákban írásos tájékoztatót kell kihelyezni a megfelelő higiénés eljárásról. Ugyancsak nyitástól zárásig, a megnövekedett takarítási feladatok miatt folyamatosan lehetővé tették a részlegesen belüli fertőtlenítő takarítások végrehajtását, lehetőség szerint a fogvatartottak napirendjére és munkáltatásának ütemezésére figyelemmel.²³

A személyi állomány és a fogvatartottak számára nagy mennyiségű fertőtlenítőszerrel és védőfelszereléssel szereztek be, 30 napra elegendő raktári készlettel rendelkezett az Intézet.

A szociális távolságtartást úgy biztosították az intézményben, hogy korlátozták a különböző foglalkozások létszámát, valamint az ülőhelyeket a védőtávolság betartásával jelölték ki, így a szabad levegőn tartózkodókat is, ezért pl. a sétaudvaron²⁴ is csak 20-an lehetek egyszerre.²⁵

A látogatócsoport által meghallgatott férfi fogvatartott szerint aznap is volt fertőtlenítés, amit ők végeztek el a takarítással együtt mind a zárkában, mind a zárkán kívül minden nap, és ehhez többféle takarítószerrel kaptak. Elmondta, hogy három maszkot biztosítottak a számára, ezek rendszeres mosásáról, illetve cseréjéről a felügyelet gondoskodott. Sétára jövet-menet kézfertőtlenítővel²⁶ tudta fertőtleníteni a kezét, és a 1,5 m védőtávolságot a szabad levegőn tartózkodás alkalmával is tartották.

Az interjúk szerint a személyi állomány is viselt védőfelszerelést, kesztyűt és maszkot a fogvatartottakkal való személyes kontaktusok során. A fogvatartottak a vírushelyzetről kaptak tájékoztatást, írásban és szóban is, elsődlegesen a zárkafelelőst értesítették, aki az információkat továbbadta a zárkatársaknak. Az őrök jól bántak velük, de figyelmeztették őket adott esetben, hogy figyeljenek a távolságtartásra vagy fertőtlenítsék a kezüket.

Egy női fogvatartott elmondta, hogy a védőmaszkok mellett a napi fertőtlenítéshez és takarításhoz biztosítanak számukra tisztítószert. Minden nap zuhanyozhatnak, van lehetőségük rendszeresen kézfertőtlenítésre, és a női intim higiénia termékekhez is hozzájutnak. A 1,5 m védőtávolságot tudták tartani, és tapasztalatai szerint az állomány tagjai is viselték a

²¹ Intézeti Intézkedési Terv.7. pont.

²² Ld. 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 132. § (1) bekezdés és 151. § (1) bekezdés.

²³ Intézeti Intézkedési Terv 18. pont.

²⁴ Ld. Melléklet, (2) kép.

²⁵ Intézeti Intézkedési Terv 82. pont.

²⁶ Ld. Melléklet, (3) kép.

védőfelszerelést az Intézetben. Az örök normálisan viselkedtek velük, figyelték, hogy a fogvatartottak végrehajtják-e az előírt fertőtlenítést,²⁷ de erre nem volt szükség, mert maguktól is csinálták. Az interjú alanya a vírushelyzetről szóban és írásban is kapott tájékoztatást.

Egy dolgozó fogvatartott azt mondta el, hogy ketten vannak az Intézetben lévő munkahelyen, ezért tudják tartani a védőtávolságot. Kézfertőtlenítő szert biztosítottak számukra, és minden nap, szombaton és vasárnap is zuhanyozhatott. Korábban napi két alkalommal takarítottak, most napi négyszer kellett takarítaniuk, nem csak az elhelyezési körleten, hanem az Intézeti munkahelyén is. Az örök jól bántak a fogvatartottakkal, ez a járvány idején sem változott meg, és tapasztalata szerint viselték az előírt védőfelszerelést. Nem volt panasza rájuk. A járványhelyzetre vonatkozó szabályok betartását a nevelő szóban is elmagyarázta, és írásban is megkapták a tájékoztatást.

Egy másik dolgozó fogvatartott az mondta el, hogy biztosítják számára a maszkot, a védőruhát és a szükséges fertőtlenítő szereket, de öten dolgoztak egy kb. 10-12 nm nagyságú helyiségben, ezért a védőtávolságot nem tudták tartani. A rendszeres kézfertőtlenítés biztosították számára és naponta zuhanyozhatott.

Az elhelyezési körleten és a zárkában napi 4 alkalommal volt kötelező a takarítás, amihez a tisztító szereket és a takarító eszközöket²⁸ biztosította az Intézet. A vírushelyzetről tájékoztatást szóban és írásban is kapott. Az őrszemélyzettel nem volt problémája, mert amit kért tőlük, azt mindig megkapta és az a bánásmód nem változott meg a járvány idején sem. A védőfelszerelés viselésére vonatkozó előírásokat betartják és betartatják tapasztalatai szerint.

A vezetőség tájékoztatása szerint a fogvatartottak hozzátartozóinak tájékoztatása a büntetés-végrehajtás honlapján elérhető telefonszámokon hívható járványügyi tájékoztatási call centerek segítségével történt, ahol az aktuálisan érvényes, a járványhelyzettel összefüggő szabályokról kaptak tájékoztatást.

A fogvatartottak az Intézetben hozzáférhető írásos tájékoztatókból, figyelemfelhívó plakátokból és naponta két alkalommal a zárkákban felszerelt, zárt láncú TV-n levetített kisfilmekből kaptak tájékoztatást a járványhelyzetről, illetve a követendő magatartási szabályokról.

A látogatócsoport a fertőzés megelőzése irányuló intézkedések kapcsán és járványhelyzettel kapcsolatos tájékoztatás tekintetében alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt.

Felhívom azonban a figyelmet, hogy járványhelyzetben kiemelten fontos, hogy a védőtávolság megtartására vonatkozó elvárás lehetőség szerint az Intézet teljes területén érvényesüljön.

2.4. Beléptetés és a fogvatartottak befogadása a járványhelyzetben

Az Intézetbe beléptethető személyek körét a látogatás időszakában az intézetparancsnok korlátozta. Nem volt lehetőség külföldi és hazai delegációk fogadására, szakmai, bűnmegelőzési és egyéb célú intézetlátogatások, sajtónyilvános események és más rendezvények megtartására.²⁹

Az Intézetbe való beléptetés során érintésmentes hőmérővel testhőmérséklet-mérést végeztek. A 38 °C feletti hőmérséklet vagy más, a koronavírus-fertőzésre utaló tünet észlelése esetén az érintett belépését meg kellett tagadni, és a személyi állomány tagja esetében azonnal intézkedni kellett a szolgálat-szervezés módosítására.³⁰ A bejáratnál kézfertőtlenítőt helyeztek el, melynek használata minden belépő személy számára kötelező volt, és az esetleges külföldi

²⁷ Ld. Melléklet, (4) kép.

²⁸ Ld. Melléklet, (5) kép.

²⁹ Intézeti Intézkedési Terv 85. és 87. pont.

³⁰ Intézeti Intézkedési Terv 4. pont.

tartózkodásra, valamint megbetegedett személlyel való kontaktusba kerülésre vonatkozóan is nyilatkozni kellett. A személybejárati kapu zsilipjében,³¹ egy időben egyszerre legfeljebb 3 fő tartózkodhatott.³²

Az Intézet területén kötelező volt a maszk folyamatos és szabályos – orrot is takaró módon – viselése. A látogatócsoport tagjai – tekintettel arra, hogy a látogatás időszakában a regisztrált koronavírus-fertőzöttek száma napról napra emelkedett – fokozott elővigyázatossággal, maszkban, gumikesztyűben, teljes testet fedő védőruhában, lábszákot is használva léptek be a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló épületrészekbe.

A látogatás idején az Intézetben a járványhelyzetre tekintettel a 2020. évi LVIII. törvény által meghatározott speciális befogadási protokoll érvényesült.³³ Ennek megfelelően, ha a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére jelentkező elítélt egészségi állapota alapján járványügyi elkülönítése látszott szükségesnek, a bv. intézet a befogadást köteles volt megtagadni. Ilyen esetben igazolást kellett kiállítani arról, hogy a befogadásra egészségügyi okból nem került sor, majd haladéktalanul intézkedni kellett az elítélt legközelebbi járványügyi megfigyelést végző egészségügyi intézménybe szállításáról.³⁴ Egyéb esetben az elítéltet a befogadást követően 14 napra a bv. intézet befogadó részlegén kellett elhelyezni, ahol gondoskodni kellett az elkülönítéséről. Amennyiben ez idő alatt az elítélt járványügyi elkülönítése nem vált szükségessé, a befogadást a Nemzeti Népegészségügyi Központ által kiadott eljárásrend³⁵ figyelembe vételével kellett folytatni.³⁶

Az Intézeti gyakorlat – összhangban a Bvtv. rendelkezésével³⁷ – az volt, hogy valamennyi új befogadottat elkülönítették, főszabály szerint 14 napra.³⁸

A nők, a fiatalok, a 60 év feletti, a krónikus betegek, a dohányzó személyek, a hajléktalanok, és az elzárás letöltésére ítélt esetekben ápolói befogadás során felső légúti váladék vizsgálatot kellett végezni, majd azt 48 órával később meg kellett ismételni. Tünetmentesség, majd a második negatív eredmény megérkezését követően az elkülönítés megszüntethető volt. A felső légúti váladék vizsgálattal érintett fogvatartottakat a 14 napos elkülönítésben lévőktől külön kellett elhelyezni.³⁹ A felső légúti váladék mintavétellel nem érintett fogvatartottak esetében is a 14 napos elkülönítést kellett alkalmazni.

A fogvatartottak elkülönítésére az Intézet II. emeletén található 2 és 3 fős, kisebb zárkákat jelölték ki.⁴⁰

Az 5 napnál kevesebb időtartamra ítélt befogadottak esetében a felső légúti mintavételezés elhagyható volt a szabályok szerint,⁴¹ és a 14 napos elkülönítést töltők közé kellett őket elhelyezni.

A 72 órán belül befogadottak esetében lehetőség volt az együttes elhelyezésre, az elkülönítésre vonatkozó szabályokat ilyenkor a kórteremben, betegszobában, fertőző

³¹ Ld. Melléklet, (6) kép.

³² Intézeti Intézkedési Terv 5. pont.

³³ Mely lényegében változatlanul átvette a veszélyhelyzet ideje alatt hatályban levő 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet rendelkezéseit.

³⁴ 2020. évi LVIII. törvény 237. § (2) bekezdés.

³⁵ A látogatás idején: Eljárásrend a 2020. évben azonosított új koronavírus-sal kapcsolatban (követendő járványügyi és infektókontroll szabályok) 2020. június 12.

³⁶ 2020. évi LVIII. törvény 237. § (1) bekezdés.

³⁷ A Bvtv. 2020. VI. 18-án hatályba lépett 91/A. §-a értelmében „A befogadást követően - az egészségügyi szakterület javaslatára - a bv. intézet parancsnokának írásbeli intézkedése alapján az elítélt a befogadó részlegén tizenégy napra egészségügyi okból elkülöníthető.”

³⁸ Ld. Melléklet, (7) kép.

³⁹ Intézeti Intézkedési Terv 55. pont.

⁴⁰ Intézeti Intézkedési Terv 55. pont.

⁴¹ Intézeti Intézkedési Terv 55. pont.

elkülönítőben történő szabályozásnak megfelelően kellett alkalmazni, illetve az elkülönítési időtartam vége az utolsóként bekerülő fogvatartott befogadásától volt számítandó.⁴²

Amennyiben a fogvatartott valamilyen okból (pl. tárgyalás, nyomozati tevékenység miatti kiszállítás, szakorvosi ellátás) 12 óránál hosszabb időt töltött az Intézetben kívül, vagy 15 percet meghaladó időtartamban a védőfelszerelés – szájmaszk – eltávolítása vált szükségessé, akkor visszatérését követően járványügyi megfigyelés céljából ismét el kellett különíteni 14 napra. Ha a 14 napos járványügyi megfigyelés időtartama alatt vált szükségessé az Intézetben kívüli előállítása, ezt követően a 14 napos járványügyi megfigyelés újraindítására került sor.⁴³

Az NMM megítélése szerint a speciális csoporthoz tartozó, valamint a fokozottan veszélyeztetett fogvatartottak befogadást követő tesztelése jó gyakorlat, mivel elősegíti a járványügyi megfigyelési célból elkülönített fogvatartottak esetében is a Bvtv. által meghatározott elkülönítési követelmények betartását.⁴⁴

A beléptetéssel és a fogvatartottak befogadásával kapcsolatban a vizsgálat nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt.

2.5. Egészségügyi és pszichológiai ellátás, eljárás fertőzés gyanú esetén

Az Intézetnek nem volt állandó orvosa. Hetente 3 alkalommal érkezett az Intézetbe orvos, – reggel 06.00-tól rendelt, amíg igényelték a fogvatartottak – aki általános orvosként az ellátást biztosította. A befogadással járó elsődleges egészségügyi vizsgálatokat – amennyiben azonnali orvosi vizsgálatra volt szükség a befogadáskor, a fogvatartottat kiszállították az orvoshoz – ápoló végezte. Az ápoló által végzett első vizsgálat a ruházat átvizsgálását, a betegségekre vonatkozó kikérdezést, a kezelt beteg gyógyszerelésének átvezetését az Intézet saját nyilvántartásába, valamint a külsérelmi nyomok ellenőrzését jelentette. Az NMM rendelkezésére bocsátott adatok szerint a látogatás idején az Intézet Egészségügyi Osztályán 3 szakápoló és 1 főápoló dolgozott.

Szerződéses pszichológusa volt az Intézetnek, aki heti 20 órában állt a fogvatartottak rendelkezésére. A befogadási eljárások részeként a fogvatartottak pszichológiai vizsgálatát is végezte, ennek során döntötte el, hogy szükség van-e valamilyen terápiára. A veszélyeztetett fogvatartottakra is figyelt, és meghatározott időszakonként egyénileg is foglalkozott velük. Fogvatartott kezdeményezésére is történhetett kezelés, így pl. előfordult, hogy szexuális bűncselekmény miatt fogvatartott személy kért tőle segítséget, és egy 12 alkalmas terápiát tartott számára.

Az SPT Tanács értelmében a COVID-19 járvány idején, figyelemmel a fertőzés fokozott kockázatára, a fogvatartási helyeken mind a szabadságuktól megfosztott személyek, mind a személyi állomány tagjai számára biztosítani kell a megfelelő pszichológiai támogatást.⁴⁵ A CPT a szabadságuktól megfosztott személyek koronavírus világjárvánnyal kapcsolatos kezelési alapelveiről szóló nyilatkozatában felhívta a figyelmet arra, hogy a járványhelyzetben a fogvatartottak számára az általános ellátáshoz képest további pszichológiai támogatást kell nyújtani.⁴⁶

A látogatócsoport által meghallgatott fogvatartottak arról számoltak be, hogy a pszichológus elérhető számukra, többször is beszéltek vele. Egyikük azt is elmondta, szeret vele beszélgetni, mert ettől mindig megkönnyebbül, és jó érzés számára, ha megoszthatja vele, hogy miért került be az Intézetbe.

⁴² Intézeti Intézkedési Terv 55. pont.

⁴³ Intézeti Intézkedési Terv 56. pont.

⁴⁴ Ld. Bvtv. 99. § (1) bekezdés. A 99. § (3) bekezdés értelmében gyógykezelés érdekében a különböző végrehajtási fokozatú elítéltek együttesen is elhelyezhetők.

⁴⁵ SPT Tanács 9. s) pont.

⁴⁶ CPT: COVID-19 Nyilatkozat [CPT/Inf(2020)13] 6. pont.

A helyszíni tájékoztatás szerint koronavírus-fertőzés gyanúja esetén hőmérsékletet mértek a fogvatartottnál, és az eljárásrend alapján⁴⁷ rákérdeztek a koronavírus fertőzéssel összefüggésbe hozható tüneteire, arra, hogy volt-e külföldön, valamint a személyes kontaktjaira, hogy kikkel tartott kapcsolatot, és a kikérdezésről adatlapot vettek fel.

Az egészségügyi szakterületnek és a biztonsági tiszteknek kellett felkészülniük arra, hogy a fogvatartottak fertőzöttségének gyanúját észleljék.⁴⁸ A fertőzés gyanújának felmerülésekor követendő eljárást az Intézeti Intézkedési Terv határozta meg, mely csoportos megbetegedés gyanúja, illetve járványügyi zárlat elrendelése esetén alkalmazandó intézkedésekről is rendelkezett.

Amennyiben az Intézetben tartózkodó fogvatartott esetében felmerült a fertőzöttség gyanúja, azonnali elkülönítéséről intézkedtek, melyre a fogvatartotti részleg 25. számú zárkáját jelölték ki,⁴⁹ illetve az elkülönített személyt sebészi szájmazsk viselésére kötelezték. Az egészségügyi személyzet az elkülönítést követően kizárólag az előírt védőfelszerelésben folytathatta az ellátást. Az elkülönítés során figyelniük kellett arra, hogy az egészségügyi állapotuknál, életkoruknál fogva magasabb rizikó csoportba tartozó fogvatartottak lehetőség szerint közös zárkába kerüljenek, hogy az ellátásuk, ápolásuk egy helyre korlátozódjon.⁵⁰

Amennyiben az esetszám és az intézeti körülmények nem tették lehetővé, hogy a fertőzésgyanús fogvatartottak és szoros kontaktjaik külön zárkába kerüljenek, akkor több fertőzésgyanús fogvatartott és kontaktjaik egy zárkában történő elhelyezéséről – kohorsz izoláció – rendelkezett a hatályban lévő vezetői utasítás.⁵¹

A koronavírus-fertőzés tömeges – 5 fő feletti – jelentkezése esetén a tüneteket produkáló fogvatartottakat a 25. és 38. – egy 2 és egy 3 férőhelyes – számú zárkában kellett elhelyezni, a kontaktszemélyek elhelyezésére pedig, a II. emelet 32, 33, 34. és 35. számú – előbbiek 2, utóbbi 3 férőhelyes – zárkáját jelölték ki, amelyek normál esetben az új befogadottak 14 napos elkülönítésére szolgáltak. Az Intézeti Intézkedési Terv 41. pontja ezen felül előírta, hogy a kontaktszemélyek létszámától függően a karanténzárkák átpozicionálását elsősorban a 12. és 13. zárkákba – melyek 2 férőhelyesek – kellett végrehajtani. A zárkákban az áthelyezés előtt és után az intézeti főápoló iránymutatásával kellett teljes körű fertőtlenítést végezni.

Enyhe tünetek esetén a fogvatartottakat a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába, közepes vagy súlyos tünetekkel jelentkező esetekben a kijelölt járványügyi polgári egészségügyi intézménybe szállították, és a felső légúti váladékminta-vételezéséről az adott egészségügyi intézménynek kellett gondoskodni.

A fogvatartottakat folyamatosan szűrték, a látogatás napjáig az Intézetben koronavírus-fertőzött fogvatartott nem volt.

Az Intézetet érintő fertőzés gyanúja esetén az eljárásrend szerint⁵² a fertőzésgyanús fogvatartott kontaktjainak felkutatására haladéktalanul, a szoros kontaktok szolgálatból történő leváltására azonnal intézkedni kellett az Intézetben belüli elkülönítésével egyidejűleg, melyre a személyi bejárat közelében lévő üzemvezetői irodát jelölték ki.

A szoros kontaktnak minősülő személyi állományi tag esetében a felső légúti váladékminta-vételezés mellett biztosítani kellett az otthonába szállítását is a fertőzésveszély legkisebb kockázatát jelentő módon, majd az erre igénybe vett gépjárművet a főápoló utasítása

⁴⁷ A látogatás idején: Eljárásrend a 2020. évben azonosított új koronavírussal kapcsolatban (követendő járványügyi és infékciónkontroll szabályok) 2020. június 12.

⁴⁸ Intézeti Intézkedési Terv 27. pont.

⁴⁹ Intézeti Intézkedési Terv 27. pont.

⁵⁰ Intézeti Intézkedési Terv 27. pont.

⁵¹ Intézeti Intézkedési Terv 27. pont.

⁵² A látogatás idején: Eljárásrend a 2020. évben azonosított új koronavírussal kapcsolatban (követendő járványügyi és infékciónkontroll szabályok) 2020. június 12.

szerint fertőtleníteni kellett. A szolgálatból hazatéréshez a tömegközlekedési eszköz használata nem volt megengedett.⁵³

A második mintavételt a szoros kontaktnak minősülő személyi állományi tagok számára – mivel őket az Intézet területére nem lehetett berendelni – a tartózkodási helyükön kellett megszervezni.⁵⁴

Ha az Intézet területén belül tartózkodó polgári személy esetében merült fel a koronavírus-fertőzés gyanúja, azonnali elkülönítéséről gondoskodtak és számára sebészi szájmascsk viselését rendelték el. Elkülönítésére szintén a személyi bejárat közelében lévő üzemvezetői irodát jelölték ki. Az egészségügyi személyzet az ellátását kizárólag az előírt védőeszközök használata mellett folytathatta, a nem egészségügyi személyzetnek a vele való fizikai érintkezést és egy légtérben tartózkodást minimálisra kellett csökkentenie. Utóbbiaknak az előírt védőfelszerelések használata szintén kötelező volt. A fertőzékenységű személy sürgősségi egészségügyi ellátását követően intézkedni kellett polgári egészségügyi intézménybe szállításáról az Országos Mentőszolgálat útján.⁵⁵

Az állomány koronavírus-fertőzöttsége kapcsán arról tájékoztatták a látogatócsoportot, hogy két állománytagnak volt pozitív teszteredménye, nekik azonban fogvatartotti kontaktjuk nem volt. Az egyikük már gyógyult, a másik munkavállaló második teszteredményére vártak, amíg ez nem volt meg, nem léphetett be az Intézet területére. A teljes személyi állomány szűrése megtörtént, más személy nem volt pozitív.

A vizsgálat a fogvatartott személyek egészségügyi és pszichológiai ellátása, illetve a fertőzékenységű esetén követendő protokollal kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tárt fel.

2.6. Kapcsolattartás

A Bvtv. értelmében a szabadságvesztés végrehajtása során – a társadalomba való beilleszkedés érdekében – a bv. intézet elősegíti, hogy az elítélt fenntarthassa és fejleszthesse hozzátartozóival és más személyekkel való kapcsolatát. A kapcsolattartás formái a levelezés, a telefonbeszélgetés, a csomag küldése és fogadása, a látogató fogadása, a látogató bv. intézeten kívüli fogadása, valamint a kimaradás és az eltávozás. A törvény szerint a kapcsolattartás korlátozásának a bv. intézet rendje és a fogva tartás biztonsága érdekében vagy egészségügyi okból lehet helye.⁵⁶

A koronavírus elleni védekezés érdekében a jogalkotó a veszélyhelyzet időtartama alatt rendeletben, majd annak megszüntetését követően törvényben lehetőséget biztosított a fogvatartottak kapcsolattartási lehetőségeinek korlátozására. Ez egyrészt az intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formákat – a látogató bv. intézeten kívüli fogadása, a kimaradás és az eltávozás –, valamint a fogvatartott orvos által igazoltan súlyos beteg közeli hozzátartozójának látogatása és a közeli hozzátartozó temetésén való részvételt, másrészt a látogatófogadást érintette.⁵⁷

⁵³ Intézeti Intézkedési Terv 28. pont.

⁵⁴ Intézeti Intézkedési Terv 30. pont.

⁵⁵ Intézeti Intézkedési Terv 26. pont.

⁵⁶ Ld. Bvtv. 172. § és 173. §-ait.

⁵⁷ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (6) bekezdése értelmében a jogszabály 2020. április 6-i hatálybalépésétől az intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formák, ideértve a jutalmazás esetét is, továbbá a Bv. tv. 123. § (1) bekezdésében meghatározott célból történő rendkívüli eltávozások nem voltak engedélyezhetők, a 3. § (7) bekezdés b) pontja alapján továbbá, amennyiben a járványügyi rendelkezések megtartása másként nem volt biztosítható, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka egy vagy több bv. intézet tekintetében korlátozhatta a látogatók fogadását.

A kormányrendelet 2020. június 1-jén hatályba lépett módosítása szerint a 3. § (7) bekezdésének b) pontja alapján a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a veszélyhelyzetre vagy a veszélyhelyzet során elrendelt járványügyi

Mind az SPT, mind a CPT felhívta a figyelmet arra, hogy a külvilággal való kapcsolattartás, így például a látogatófogadás egészségvédelmi célú korlátozását kellő mértékben, és az SPT álláspontja szerint ingyenesen biztosított alternatív kommunikációs lehetőségekkel – például telefonálás vagy internet alapú kommunikáció – kell ellensúlyozni.⁵⁸

A jogszabályok értelmében⁵⁹ az országos parancsnok rendelkezése alapján a fogvatartott a járványügyi helyzettel összefüggő korlátozások hátrányos következményeinek enyhítése érdekében rezsimbe tartozásától függetlenül igénybe vehette a bv. intézet által nyújtott elektronikus kapcsolattartási formákat. Az általános szabályok szerinti gyakoriságot és időtartamot meghaladó mértékben kezdeményezhetett telefonhívást, és ha az ehhez szükséges letéti pénzzel nem rendelkezett, kérelmére, egyedi intézkedés alapján a bv. intézet a telefonálás díjának költségeit átvállalhatta. Csomagot havonta több alkalommal is fogadhatott és küldhetett. Az országos parancsnok Intézkedési Tervében rendelkezett⁶⁰ a kompenzációs lehetőségekről.

Ennek megfelelően az Intézetben a fogvatartottak telefonálási időkeretét egységesen 15 perccel megnövelték. Azok részére, akik nem rendelkeztek fogvatartotti mobiltelefonnal, amennyiben nem volt a hívás kezdeményezésére felhasználható pénzük – kérelemre, egyedi elbírálás alapján – havonta 3x5 perc híváslehetőséget biztosítottak az Intézet költségére, helyettesítő készülék vagy közösségi telefon útján.

3 x 5 perces telefonálást igénybe vevő fogvatartottak száma

hónap	április	május	június	július	augusztus	szeptember
fő	35	29	24	27	32	30

Skype alkalmazás útján történő kapcsolattartásra a bv. szervezet – rezsimkategóriától és biztonsági kockázati besorolástól függetlenül – a fogvatartottak kérelmére, egyedi elbírálást követően biztosított lehetőséget.

Az Intézet tájékoztatása szerint 2020. március óta gyakorivá vált a Skype használata, 1521 Skype beszélő és 12 ügyvédi Skype beszélő történt. Meglátásuk szerint a Skype alkalmazás használata nélkül elképzelhetetlen a fogvatartottak hangulatának fenntartása.

Öt terminált hoztak létre az Intézet területén, ahol Skype kapcsolattartásra volt lehetőség folyamatos ellenőrzés mellett. A kapcsolattartásra jogosult másik fél azonosítása webkamerákkal történt meg a beszélgetés során. A megtekintett helyiségben a feltételek biztosítása érdekében asztali PC-s és laptopos végrehajtási pontokat alakítottak ki.⁶¹

Az Intézetben elhelyezett egyik letartóztatott elmondta, hogy nem volt még látogatója, és azért nem tudta használni a Skype alkalmazást, mert az ehhez szükséges papírokat a hozzátartozója még nem küldte vissza számára. A telefont viszont használta, az ügyvédjét is hívta rajta, akitől levelet is kapott már. Csomagot nem kapott, de amennyiben nem volt pénze telefonálni, a „joker” telefon használatát is biztosították számára.

intézkedésre tekintettel e kapcsolattartási formákat korlátozhatta. A veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény 237. § (4) bekezdés bb) és bc) pontjai alapján ezt a járványügyi intézkedésre vagy az egészségügyi válsághelyzettel összefüggő más okra figyelemmel tehette meg.

A bv. szervezet egészére irányadó BVOP Intézkedési Tervek értelmében e kapcsolattartási formák a jogszabály hatályba lépését követően a látogatás napjáig nem voltak engedélyezhetők. [Ld.: a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által jóváhagyott, a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására 2020. április 9-én kiadott és hatályba lépett Intézkedési Terv (a továbbiakban: a BVOP Intézkedési Terv III.) II. fejezet 3. és 47. pont és a BVOP Intézkedési Terv IV., II. fejezet 5. és 52.pont.]

⁵⁸ CPT: COVID-19 Nyilatkozat 7. pont, SPT Tanács 9. k) pont

⁵⁹ Ld. 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (9) bekezdés, illetve a veszélyhelyzet megszüntetését követően: 2020. évi LVIII. törvény 237. § (7) bekezdés.

⁶⁰ Ld.: a BVOP Intézkedési Terv III., II. fejezet 48-49. pont, illetve a BVOP Intézkedési Terv IV. 52-54. pont.

⁶¹ Ld. Melléklet, (8) kép.

Más letartóztatott viszont arról számolt be, hogy nincs kapcsolattartója, senkivel nem tartja a kapcsolatot. Elmondása szerint, kirendelt ügyvédje volt, de vele nem beszélt, nem is jött be hozzá az Intézetbe, valamint arról is tájékoztatott, hogy sem csomagot, sem levelet nem kap.

Egy másik fogvatartott, akinek 2019-ben volt utoljára látogatója, azt is közölte, hogy a további látogatások nem a COVID járvány miatt maradtak el. A párja elhagyta, viszont annak családjával tartotta a kapcsolatot, rendszeresen beszélt velük Skype-on. Telefonon heti 2-3 alkalommal 5-6 percet beszélt, és elmondása szerint ennek a költségét a fizetéséből próbálta meg félretenni. Levelezni is szokott a hozzátartozóival, írt és kapott is levelet, viszont csomagot nem szokott kapni. Azért, hogy több időt kapjon a kapcsolattartásra, a körletszinten plusz takarítási feladatokat vállalt. Ügyvédje volt, aki személyesen is bejött hozzá az Intézetbe és a plexi falon keresztül tudtak beszélni. Telefonon is szokott beszélni vele, mostanában többet, mert közeledett a tárgyalásának időpontja.

Egy elítélt azt mondta el a látogatócsoportnak, hogy a járványidőszak előtt minden beszélő alkalmával volt látogatója. A szülei, az élettársa, és a kislánya jöttek hozzá rendszeresen. Most telefonon tartotta velük a kapcsolatot, 65 percet beszéltek hetente. A telefont tudta fizetni a kerestetéből, de azt is közölte, hogy az ehhez szükséges kártyát otthonról is töltötték. A Skype-ot is használta, 45 perc beszélgetésre volt lehetősége hetente. Kirendelt védője volt. Ebben a hónapban kapott webes csomagot, és általános csomagot is. Levelet szokott kapni, és küldeni is, de megjegyezte, hogy a levélváltások időtartama egy kicsit hosszabb lett, a levelek karanténba helyezése miatt.

A fogvatartottak számára a látogatási tilalom miatt fennálló korlátozást az Intézet Skype beszélőkkel tudta kompenzálni a rezsinkategóriától és biztonsági besorolástól függetlenül.⁶² A vezetőség szerint ezt a kapcsolattartási lehetőséget a fogvatartottak nagyon szerették.

Skype kapcsolattartást igénybe vevő fogvatartottak száma

hónap	április	május	június	július	augusztus	szeptember
fő	24	35	38	41	53	56

Az adatok kizárólag azon fogvatartottakat tartalmazzák, akik a látogatás idején is a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben voltak elhelyezve, az időközben szabadult, vagy más bv. intézetekbe átszállított fogvatartottak adatait már nem. A fogvatartottak többsége kezdetben nem rendelkezett megfelelő ismeretekkel a COVID járvány miatt bevezetett Skype alkalmazás használatáról, de menet közben belejötték, hozzászoktak az új kapcsolattartási formához az intézmény vezetőségének tapasztalatai szerint.

Az NMM a járványhelyzet idején egyéb büntetés-végrehajtási intézetekben tett helyszíni látogatásai során is pozitív visszajelzéseket kapott a fogvatartottaktól a Skype-hívások bevezetése kapcsán.⁶³

A Mandela Szabályok 58. pontja értelmében a fogvatartottak számára a hagyományos módokon – levelezés, látogatók fogadása – túl a rendszeres kapcsolattartást, amennyiben lehetséges, telekommunikációs, elektronikus, digitális és egyéb eszközökön keresztül is biztosítani kell. A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka normatív utasítás kiadásával lehetővé tette, hogy az elektronikus kapcsolattartás a normakövető magatartást tanúsító enyhébb és általános rezsimszabályok hatálya alá tartozó fogvatartottaknak motivációs céllal a különleges jogrend időszakán kívül is engedélyezhető legyen.⁶⁴

⁶² Intézeti Intézkedési Terv 73. pont

⁶³ Ld. többek között az NMM AJB-2456/2020., AJB-2726/2020. és AJB-2728/2020. sz. jelentéseit.

⁶⁴ A videóhívással megvalósuló elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről szóló 37/2020. (VII. 24.) BVOP utasítás, 3. pont. A 4. pont értelmében különleges jogrend időszakában az elektronikus kapcsolattartás rezsimszabályoktól függetlenül engedélyezhető. Az utasítás 2020. augusztus 2-án lépett hatályba.

Az NMM tapasztalatai szerint a fogvatartottak részéről rendszeresen visszatérő panasz a telefonhívások magas percdíja,⁶⁵ ami szintén nehezíti a hozzátartozókkal való kapcsolattartást. Az elektronikus kapcsolattartás lehetőségének bővítése ezen a helyzeten is javíthat. Ennek jogszabályi hátterét a jogalkotó a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet módosításával, 2021. január 1-jei hatállyal teremtette meg azáltal, hogy rendelkezett a telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás részletes szabályairól.⁶⁶ A havonta engedélyezhető alkalmak számát főszabály szerint a szabadságvesztés végrehajtási fokozatától és a rezsimegkategoriatól tette függővé.⁶⁷ Egészségügyi válsághelyzet vagy a bv. szervet érintő katasztrófahelyzet idején azonban, amennyiben a telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartást a bv. szerv vezetőjének rendelkezése alapján a látogatófogadás kiváltására alkalmazzák, az a rezsimszabályokra tekintet nélkül engedélyezhető.⁶⁸

A járványhelyzetben bevezetett korlátozások kompenzálása érdekében a csomagküldés lehetősége is bővült. Az általános szabályok szerinti havi 1 helyett⁶⁹ havi 2, a bv. szervezet webshopjából rendelhető csomagot kaphattak a fogvatartottak.

A speciális jogszabályi rendelkezések a védővel való kapcsolattartás lehetőségét nem korlátozták. A látogatócsoport által meghallgatott fogvatartottak arról számoltak be, hogy telefonon tartják a kapcsolatot a jogi képviselőjükkel, és egyiküket az ügyvédje személyesen is felkereste az Intézetben.

A fogvatartottaknak a járványhelyzetre tekintettel korlátozott kapcsolattartási lehetőségei tekintetében a vizsgálat alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt.

Az elektronikus kapcsolattartás lehetőségének fenntartása pozitív hatással lehet a hozzátartozókkal való kapcsolattartás gyakoriságára. 2021. július 1-jétől a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka – bizonyos korlátozások fenntartása mellett – ismét lehetővé tette a fogvatartottak számára a látogatók fogadását.

2.7. Reintegrációs tevékenységek – munkavégzés, oktatás, szabadidős programok, vallásgyakorlás

Az Intézet fogvatartotti létszámának csökkenésére kiható reintegrációs őrizetben 2020-ban a látogatás időpontjáig 32, a látogatás napján 7 fő volt. Ellenőrzésük elektronikus távfelügyeleti eszközzel történik, így az intézkedés hatálya alatt álló személyek tartózkodási helye az Intézet munkatársai által elektronikusan követhető.

A Mandela Szabályok 4.2. pontja szerint a reintegráció érdekében a fogvatartottak egyéni kezelési igényeivel összhangban álló oktatási, szakképzési és munkalehetőségeket, valamint egyéb megfelelő és elérhető – többek között jóvátételi, erkölcsi, spirituális és egészségügyi vagy sport jellegű – támogató programokat kell biztosítani. Az Európai

⁶⁵ Ld. az NMM AJB-679/2017., AJB-685/2017., AJB-474/2018., AJB-501/2018., AJB-646/2019. sz. jelentéseit, valamint az alapvető jogok biztosának általános alapjogvédelmi feladatkörében a fogvatartottak telefonos kapcsolattartásának percdíjaival összefüggésben kiadott AJB-2236/2021. sz. jelentését.

⁶⁶ A Bvtv. 173. § (2) bekezdése értelmében „*az elítélt a rezsimegkategoriók szerint igénybe veheti a bv. szerv által nyújtott elektronikus kapcsolattartási formákat.*” Ehhez kapcsolódóan határozza meg a 20/2020. (XII. 30.) IM rendelettel, 2021. január 1-jei hatállyal módosított 16/2014 (XII. 19.) IM rendelet 2. § 9. pontja a telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás fogalmát: „*a Bv. tv. 173. § (2) bekezdése szerinti kapcsolattartási formának a bv. szerv által meghatározott internet alapú telekommunikációs eszköz útján történő biztosítása.*”

⁶⁷ Ld. 16/2014 (XII. 19.) IM rendelet 39. § (2) bekezdés h) pont (fegyház, általános rezsimegkategorió – havi 1), 39. § (3) bekezdés h) pont (fegyház, enyhébb rezsimegkategorió – havi 2), 40. § (2) bekezdés h) pont (börtön, általános rezsimegkategorió – havi 2), 40. § (3) bekezdés h) pont (börtön, enyhébb rezsimegkategorió – havi 3), 41. § (2) bekezdés h) pont (fogház, általános rezsimegkategorió – havi 3), 41. § (3) bekezdés h) pont (börtön, általános rezsimegkategorió – havi 4).

⁶⁸ Ld. a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 102/A § (3) bekezdését, valamint a telekommunikációs eszköz útján történő elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről szóló 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás 5. pontját.

⁶⁹ Ld. Bvtv. 176. § (2) bekezdés.

Börtön szabályok 25. pontja szerint a fogva tartás során kiegyensúlyozott programokat kell biztosítani, és lehetővé kell tenni, hogy minden fogvatartott az emberi és társas kapcsolatok elégséges szintű fenntartásához szükséges időt tölthessen a zárkáján kívül.

A Bvtv. alapján a szabadságvesztés végrehajtásának céljai közé tartozik „*a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.*”⁷⁰ A törvény alapján reintegrációs tevékenység az elítéltek munkáltatása, munkaterápiás foglalkoztatása, általános, illetve középfokú iskolai oktatásban való részvétele, a felsőfokú tanulmányok végzése, a szakképzésben való részvétele, a szakmai gyakorlat megszerzése,⁷¹ valamint a szabadidő művelődéssel, sportolással, vallásgyakorlással való hasznos eltöltése.⁷²

A koronavírus elleni védekezés érdekében hozott rendkívüli szabályok alapján a fogvatartottak munkáltatása a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának döntése alapján szünetelhetett,⁷³ illetőleg felfüggeszthető volt.⁷⁴ A fogvatartottak reintegrációs tevékenységekben való részvételének – oktatásban, szakképzésben, felnőttképzésben való részvétel, művelődési, önképzési, sportolási lehetőségek igénybe vétele, bv. intézetben kívüli munkavégzés – lehetőségét a jogszabályok alapján a bv. intézet parancsnoka korlátozhatta.⁷⁵

Az intézményben lévő fogvatartottakat az állami tulajdonban lévő Ipoly Cipőgyár Kft. egri fióktelepén foglalkoztatták. A kft. fő profilja a munkavédelmi lábbelik, kesztyűk gyártása, Egerben cipő felsőrészeket készítettek a fogvatartottakkal. A termelés belső felhasználásra történt, 22 fogvatartott dolgozott állandó jelleggel a telephelyen.

28 fogvatartott dolgozott az Intézet házi műhelyében, a mosodában és a rabkonyhán. A konyha a rendőrségi fogdát is ellátta, a mosoda az intézeti igényeken felül 12 szerződéses partnert is kiszolgált.

A fogvatartottak számára szervezett tanfolyamok: a cipőipari szabász 5 fő, a festő-mázoló 13 fő, az intézeti takarító 19 fő, a parkgondozó 19 fő, és a targoncavezető 20 fő részvételével valósult meg.

Iskolarendszerű képzés nem folyt az Intézetben, de EFOP képzés igen, mint pl. a 60 órás targoncavezető képzés, amire 20 fő letartóztatott járt a látogatás időszakában.

A parancsnok elrendelte, hogy „*amennyiben az Intézetben fogvatartotti oktatás kerül megvalósításra, abban az esetben biztosítani kell a 1,5 méteres védőtávolság megtartását, a védőfelszerelések szabályos viselése mellett. A szakképzésbe bevont fogvatartottak esetében a vizsgáztatás rendszerét a képző intézményekkel egyeztetve kell kialakítani. Az egyeztetéseken vizsgálni kell a jövőbeni képzések megtartásának lehetőségét is, a digitális oktatási lehetőségek alternatíváját is keresve.*”⁷⁶

⁷⁰ Bvtv. 83. § (1) bekezdés.

⁷¹ Bvtv. 83. § (3) bekezdés.

⁷² Bvtv. 164. § (8) bekezdés.

⁷³ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése alapján a jogszabály 2020. április 6-i hatályba lépését követően az elítélt munkáltatása átmenetileg, a munkába állást akadályozó ok fennállásáig vagy a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának döntése alapján szünetelhetett.

⁷⁴ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 2020. június 1-jén hatályba lépett módosítása értelmében a 3. § (7) bekezdés ca) pontja alapján a veszélyhelyzetre vagy a veszélyhelyzet során elrendelt járványügyi intézkedésre tekintettel a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka egy vagy több bv. intézet tekintetében felfüggeszthette az elítéltek munkáltatását. A veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény 237. § (4) bekezdés ca) pontja alapján ezt a járványügyi intézkedésre vagy az egészségügyi válsághelyzettel összefüggő más okra figyelemmel tehetette meg.

⁷⁵ A 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (8) bekezdése, továbbá a veszélyhelyzet megszüntetését követően a 2020. évi LVIII. törvény 237. § (5) bekezdése alapján a bv. intézet parancsnoka korlátozhatta az elítéltek Bv. tv. 122. § b), d), e), n) és o) pontjában meghatározott jogait; bv. intézetben kívüli munkavégzését, valamint oktatásban, szakképzésben, felnőttképzésben való részvételét.

⁷⁶ Intézeti Intézkedési Terv 65. pont.

Az Intézet parancsnoka a RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat egyéni és csoportos foglalkozásait átmenetileg megszüntette,⁷⁷ de a foglalkozásokon Skype segítségével a fogvatartottak továbbra is részt tudtak venni a járvány idején pl. meseterápiás foglalkozásokat tartottak letartóztatott nőknek.

Reintegrációs programként jóvátételi, 4 alkalmat jelentő munkaprogramról, – ami maszkvarrási tevékenység jelentett – illetve Cursillo, Ultreya vallási témájú programokról is tájékoztattak az Intézet vezetősége. Ezekben a programokon is, a járvány ellenére részt tudtak venni a fogvatartottak a Skype használatával.

A lelki gondozás folyamatos volt a járvány alatt, a különböző egyházak elektronikus úton vagy papír alapon küldték be a fogvatartottak számára az ehhez szükséges anyagokat, pl. DVD felvételeket és hangfelvételeket.

A látogatást követő időszakban, az adventi szertartás kapcsán az egri érsek „fogadására” készültek. Az eseményt a járvány miatt videokonferencia keretében kívánták megtartani, amelyen a fogvatartottak is részt vehetnek.

Az Intézetben börtönlelkész is foglalkozott a fogvatartottakkal, az istentiszteleteket a minden zárkában meglévő televízió lehetett követni, vagy vasárnap 10:00 órakor a távolságtartásra és maszkviselésre vonatkozó szabályok betartásával az intézet kápolnájában személyesen is részt lehetett venni ezen. Hétfvégén az egri érsek is misét tartott, amit a fogvatartottak szintén a zárt láncú TV-n, a zárkákban nézhetek végig.

Minden fogvatartotti kategóriának naponta 1 óra szabadlevegőn tartózkodás járt, akik díjmentesen takarítottak az Intézetnek, azoknak 1,5 óra.

A személyi állomány egy tagja jobb agyféltekés képességeket fejlesztő tanfolyamot tartott a fogvatartottaknak – terapeutával egyeztetve –, akik emellett agressziókezeléssel kapcsolatos, drogprevenációs és dohányzásról leszokás témájú foglalkozásokra járhattak heti rendszerességgel, valamint drámaszakkört is működtettek számukra az intézményben.

Az NMM rendelkezésére bocsátott heti terv alapján a fogvatartottak szabadidejük hasznos és öntevékeny eltöltése érdekében foglalkozásokon és szakképzéseken vehettek részt. A programterv a Skype kapcsolattartás lehetséges időpontjaival együtt, a különböző programok időpontjait és helyszíneit, a különböző fogvatartotti csoportok szerinti bontásban tartalmazta. Az Intézet kultúrterme pl. a programban megjelölt hét hétfőjén 09.00-16.00 óráig a Skype kapcsolattartás biztosítását szolgálta különböző időpontokban a férfi és nő fogvatartottak számára, majd ezt követően speciálisan a női fogvatartottak számára tette lehetővé a könyvtárlátogatást. Ugyanígy hangsúllyal szerepelt a pénteki nap kultúrtermi programjában a Skype kapcsolattartás lehetővé tétele, de már a férfi letartóztatottak számára is, és utóbbi fogvatartotti csoport számára, kedd, szerda, péntek és szombati napokon targoncavezető képzéseket szerveztek ugyanitt, néhány esetben a személyi állomány kultúrtermét is igénybe vették a képzésre.

A szabadidős program szerint kedd, csütörtök és vasárnap kivételével tudtak a fogvatartottak Skype-on beszélgetni a hozzátartozóikkal, emellett még szerepelt a programban fogvatartotti vásárlás vagy filmvetítések tartása az „intézeti szinten” és Skype-on lefolytatott drogprevenációs egyéni foglalkozás is, melyen legfeljebb 4 férfi letartóztatott vehetett részt a kultúrteremben.

A napi 1 óra szabad levegőn tartózkodást és a 1,5 méteres védőtávolság megtartását az Intézet a járványhelyzetben biztosította, amit a látogatócsoport által meghallgatott fogvatartottak megerősítettek, illetve a szabadidejük hasznos eltöltése kapcsán nyelvtanulásról, sportolási lehetőségekről is beszámoltak.

A fogvatartottak számára a járványhelyzetben biztosított reintegrációs tevékenységek terén a látogatás nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszasságot.

⁷⁷ Intézeti Intézkedési Terv 65. pont.

3. Összefoglalás

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa és két munkatársa az Intézetbe látogatott.

A létesítmény befogadási kapacitása a látogatás idején 143 fő volt. A látogatás napján 134 fogvatartott tartózkodott az Intézetben, ami 94, %-os telítettséget jelentett.

A látogatócsoport tagjai az előírt védőfelszerelésben tekintették meg az Intézet helyiségeit, és interjúkat készítettek a vezetőséggel, a személyi állomány tagjaival, valamint fogvatartott személyekkel. A látogatás célja a járvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett intézkedések ellenőrzése, valamint annak vizsgálata volt, hogy a fogvatartottak mindennapi életét a járványhelyzet miatt elrendelt korlátozások hogyan érintették.

A látogatás napjáig az Intézetben a fogvatartottak körében nem volt fertőzött, de két személyi állományi tag esetében mintavétel alapján igazolták a koronavírus-fertőzést.

Az Intézet parancsnoka intézkedéseket tett a megfelelő védőfelszerelések és fertőtlenítőszerbiztosítása, valamint a fertőzés intézménybe való bekerülésének megelőzése érdekében, illetve meghatározta erre vonatkozóan az Intézeti Intézkedési Tervben taglalt eljárási szabályokat.

Az Intézetben – a járványhelyzet miatt létrehozott speciális jogszabályokkal összhangban – korlátozták a fogvatartottak kapcsolattartási, valamint szabadidős tevékenységekben való részvételének lehetőségeit. Az oktatást és a szakmaképzést átmenetileg megszüntették, továbbá a látogatófogadás nem volt engedélyezett. A szabadidős programokat kisebb csoportokban, vagy Skype-on valósították meg.

A munkavégzési helyszíneken a védőfelszereléseket és a fertőtlenítést biztosították, és a fogvatartottak interjúi alapján a védőtávolság megtartását általában lehetővé tették.

A fogvatartottak a látogatófogadási tilalom kompenzálására hosszabb időtartamban telefonálhattak, valamint elektronikus kapcsolattartást is igénybe vehettek.

Az NMM megítélése szerint jó gyakorlat volt, hogy a speciális csoporthoz tartozó és a fokozottan veszélyeztetett fogvatartottaktól a befogadást követően mintát vettek, így negatív eredmény esetén nem volt szükség 14 napig tartó megfigyelési célú elkülönítésükre.

Az NMM az elhelyezési körülmények kapcsán alapvető jogokat érintő visszásságot állapított meg, mivel az egyik megtekintett zárka sűrű ablakrácsa a megfelelő természetes fényt és szellőzést nem biztosította, ami a fogvatartottak testi és lelki egészséghez való jogát veszélyeztette. A látogatócsoport kiemelte továbbá azt is, hogy a fogvatartottak munkavégzése kapcsán a védőtávolság megtartására vonatkozó elvárás az Intézet összes munkavégzési helyszínén nem érvényesült.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajb. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem **az Intézet parancsnokát**, hogy

1. vizsgálta felül a zárkák ablakai elé szerelt rácsok fény- és levegőáteresztőképességét és szükség esetén cseréltesse azokat olyan típusra, amely kellő mennyiségű fényt és levegőt enged a zárkákba;
2. tegye meg a szükséges intézkedéseket arra vonatkozóan, hogy az előírt védőtávolságot az Intézetben folyó munkáltatás során a fogvatartottak számára biztosítsák.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. Sűrű rácsozat a zárka ablakon

2. Az Intézet sétatudvara

3. Kézfertőtlenítő készülék a fogvatartási részleg bejáratánál

4. Kézfertőtlenítésre figyelmeztető felirat

5. Zárkában megtalálható takarító eszközök

6. Az Intézet személybejárati zsilipje

7. Elkülönítésre szolgáló zárka

8. Skype munkaállomás a kultúrteremben